

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

8. Quinto ostenditur delectationem esse veram gratiam Christi ex adiutorio perseverantiae in hac vita & impeccabilitatis in caelo. Epilogus probationum praecedentium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

lib. 2. de pe. merit. c. 17.

non agitur, non suscipitur; nisi quia nemo animo amplectitur aliquid quod eum non delectat? Et unde alioquin verum est, quod in libro secundo de peccatorum meritis dicit: *Nolumus homines facere quod iustum est, sive quia latet an iustum sit, sive quia non delectat.* Nisi quia nemo amplectitur aliquid quod eum non delectat? Denique ut paucis multa comprehendendo finiam, unde alioquin verum est, quod paulo ante toties repetivit, in conspectu temptationum necessarium esse, si victores esse volumus, ut quoquid delectatio, aut dolor impedit delectatio ista caelestis superet; ut Deus faciat plus delectare quod praecepit, quam delectat quod impedit; ut plus delectet veritas quam aurum; ut maior sit delectatio sapientiae: ut quod male libet, vincente bona delectatione non fiat; ut contra suavitatem noxiam suavitatis beneficia delectetur amplius continentia; denique quid dicit nos profecto vinci nisi accedente suavitatis delectatio iustitia vincit in nobis aliarum verum delectationes; nisi quia nemo animo amplectitur aliquid quod eum non delectat, & nisi delectet, ut ait, voluntas moveri nullo pacto potest? Ex eadem enim radice nascitur ut in conspectu delectationum, non aliud animo amplecti, nec ad aliud amandum, sequendumque moveri possit, nisi quod vehementius delectaverit. Hac enim se niti lege consequentia, non semel ipsemet disertis verbis explicat, ut quando dicit: *Tanto quidque vehementius volumus, quanto certius quam bonum sit novimus, eoque delectamur ardentius.* Et quando dicit: *Non est consequens ut quod appetendum cognatumque fuerit appetatur nisi tantum delectet, quantum diligendum est.* Postremo quando ut nobis omnem scrupulum ambiguitatis eximeret, delectationem omnis operationis securae mensuram statuit, succinctissime clarissime, absolutissimeque pronuntians: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est.* Nimirum quia id quod amplius nos delectat, etiam amplius velimus ac diligamus necesse est, tanto enim quidque vehementius volumus, quanto delectamur ardentius; quod autem magis volumus ac diligimus, secundum id operemur necesse est. Unde quemadmodum hic dicit necesse esse, ut secundum id operemur quod amplius nos delectat; ita paucis interiectis in eodem loco adjicit, necesse esse ut id operemur atque sectemur, quod amplius dilexerimus, quia videlicet naturali ordine, ex delectatione dilectio, ex dilectione operatio consequitur: *Manifestum est certe secundum id nos vivere, quod sectati fuerimus, sectabimur autem quod dilexerimus.* Itaque si ex adverso consistant duo, praeceptum iustitiae & consuetudo carnalis, & utrumque diligatur, id sectabimur quod amplius dilexerimus. Si tantumdem utrumque diligatur, nihil horum sectabimur sed aut timore inuis trahemur, in alteram partem; aut si utrumque aequaliter etiam timeamus, in periculo sine dubio remanebimus, fluctu dilectionis & timoris alternante quassati.

A *Etiam cum ita sint, principiis praedictis Augustini consentaneum & consequentem esse quisque facile observare potest, quod delectatio, ut quis bonum velit, non ex natura boni aut supernaturalis operis, sed potius ex conditione volendi necessaria est. Voluntas enim sine delectatione velle aut moveri, ut Augustinus loquitur, nullo pacto potest, quod sane respectu cupidiliter operationis locum habet. Unde etiam in peccatis eadem necessitas delectationis ad volendum, ac maioris delectationis ad superandam oppositam delectationem reperitur. Nam hoc est quod ipse toties dicit: *Ratio nostra deducti ad consentanem peccati non potest, nisi cum delectatio nota fuerit.* Et: *Si Gra. dicit, nihil delectari illicitum, nemo peccaret.* Et, *quicquid est peccatorum in deo, in factis, in cogitationibus, non exoritur nisi ex illicita delectatione.* Et, *animus delectatione morbida vincitur, et pudore poenitendi peccari, dum plus delectat bonum aestimatio, quam iustitia poenitendi.* Et similia. *cap. 14.**

B *Quod & ex ipso certamine delectationum oppositarum, in quo vehementior superat, ut supra vidimus, manifestum est.*

Ibid.

lib. de spir. & lit. c. 35.

Expos. in Epi. ad Gal.

lib. 2. de pe. merit. c. 17.

lib. 2. de pe. merit. c. 17.

CAPVT OCTAVVM.

Quinto ostenditur, delectationem esse veram gratiam Christi, ex adjutorio perseverantiae in hac vita, & impeccabilitatis in caelo. Epilogus probationum praecedentium.

QUINTO denique, suavitatem caelestis delectationis esse veram Christi gratiam, qua medetur imbecillitati nostrae, inde quoque perspicue ostenditur, quod quemadmodum velle & fortiter velle ac vincere, ita etiam constanter ac perseveranter velle, imo impeccabiliter velle ex eadem delectatione proficitur. Quod eadem, perspicuitate atque doctrina securitate diversis locis Augustinus tradit. Nam istam

A *humanae perseverantiae radicem innuit, quando de liberissima, fortissima, invictissima, perseverantissima Petri voluntate, quam dederat ei gratia, disputando concludit: *Voluntas humana non libertate consequitur gratiam, sed gratia potius libertatem. & ut perseveret delectabilem perpetuam & insuperabilem fortitudinem. Istam Angelicam immobilitatis & consequenter impeccabilitatis radicem apertissime designat in operibus contra Faustum. Cum enim tanquam**

lib. de Civ. & gratia.

lib. 2. de pe. merit. c. 17.

tanquam perspicuum & certum statuisset istud principium quod supra diximus: Si nihil delictum, illud tamen peccaret, quo tota questio ista absoluitur; tamen indaganda veritatis methodo, sic pergit August. *Vtrum autem sit aliqua rationalis creatura, quam nihil possit illicitum delectare, magna questio est.* Ex quo genere removet & Angelos & homines qui ceciderunt, & bruta quae delectationes coercere, & proinde etiam peccare non possunt. De Angelis vero sanctis subtextit in hunc modum: *Angelica sublimis natura non peccat, quia ita participes legi aeternae, ut solus eam DELECTET DEVS, cuius voluntati sine ullo impedimento tentationis, hoc est, delectationis obtemperat.* Quod paulo ante ad sanctae delectationis perpetuitatem respiciens dixerat: *Cuius aeterno imperio liberaliter, quia suaviter servantur.* Hanc & impeccabilitatem humanae rationem tangit quando dicit: *Tunc non peccabimus non solum factis, sed nec concupiscentis, cum illam faciem viderimus, quae vincit omnes concupiscentias.* Et causam reddens, cur non peccabimus: *Tam enim dulcis est, fratres mei, tam pulchra, ut illa visum nihil aliud possit delectare?* Quod alibi dicit: *Non aliquid aliud delectabit nos, quia nihil est melius Deo, qui fecit omnia quae delectant.* Et in libro decimo quarto de Trinitate: *Erit (mens hominis) in abscondito vultus eius, tanta ubertate eius impleta ut eam nunquam peccare DELECTET.* Et in eodem libro statuit, temperantiae, quae in hac vita reprobis DELECTATIONIBUS pravis occupatur, officium in caelo futurum: *nullo defectu noxio DELECTARI, hoc est, ita divino amore ac delectatione plenum esse, ut nunquam noxie deficere seu peccare delectet.* Ex quibus relinquit intelligendum, non posse etiam ad aliud moveri peccando voluntatem, quia ut constanter supra tradidit, nemo animo amplectitur aliquid, quod eum non delectat; & voluntas ipsa nisi aliquid occurreret quod delectat atque invitet animum, moveri nullo pacto potest. Quapropter quia nihil aliud ibi delectare voluntatem poterit, nihil aliud etiam amari poterit voluntate; & e contrario quia ibi sempiterna erit de Deo delectatio, sempiternus erit etiam amor atque laudatio. Quod egregie declaravit in Psalmos: *Si refrigerit amor noster, refrigeret actio nostra.* Et mox declarat quod in beatitudine caelesti haec erit actio nostra laus Dei, Amas & laudas; desinus laudare si desinus amare, Non autem desinus amare, quia talis est quem vides qui te Nullo offendat fastidio, hoc est circa quem nullus oritur defectus delectationis atque dulcedinis. Sic enim subiuciendo explicat hoc factum: *Si ergo illa & ineffabilis & sempiterna luce, erit &c.* Sed omnium apertissime ac disertissime radicem ista incoit impeccabilitatis humanae, quando de libero arbitrio ex professo tractans dicit: *Nec ideo liberum arbitrium non habebunt, quia PECCATA EOS DELECTARE NON POTERVNT. MAGIS QUIPPE ERIT LIBERVM A DELECTATIONE PECCANDI VsqVE AD DELECTATIONEM NON PECCANDI INDECLI-*

A NABILEM LIBERATVM. Nempe quia si ibi erit peccandi delectatio, & delectatione non peccandi seu bene agendi erit indeclinabilis, ideo peccare non poterunt. Hanc denique radicem tangit immobilitatis ad peccandum, quae diaboli detinentur, quando humanam naturam a peccato reparabilem, cum illa peccatrice creatura, damnataque comparans: *Habet ordinem suum etiam ista peccatrix (creatura, hoc est, humana natura) amissa in peccato beatitudine, sed non dimissa recuperanda, beatitudinis facultate, quae profecto superat eam, quam peccandi PERPETVA VOLVPTAS tenet.* Per hoc insinuans, ex perpetuitate voluptatis, perpetuam peccandi voluntatem in demonibus nasci. Quamquam quadam exemplaria loco (voluptas tenet) legant, voluntas tenet & ita locus nihil probat. Sed si verum est id quod Augustinus generaliter de voluntate docuit, quod nisi delectet aliquid atque invitet animum, eam moveri nullo pacto posse, rationis profecto immobilis consequentia invicta conficit, demones duplici capite, ex defectu scilicet caelestis delectationis non peccandi, & assidua peccandi delectatione, etiam perpetua peccandi, seu in peccato quo ceciderunt, persistendi voluntate detineri.

Sed ut ad Angelos bonos revertamur, eorum impeccabilitatem, non ex illa nuda clara visione Dei, ut passim putant, proficisci, veritas apud Augustinum receptissima est & constantissime tradita. Docet enim frequenter ideo hominem in futura vita peccare non posse, quia confixa veritati & sapientiae Dei immobili amore conjungitur, ex cuius vinculi firmitate fiat, ut omnia inferiora bona praesentis charitate contemnat, & ab ejus contemplatione averti non possit aut velit. Nam hoc est quod de Angelis viatoribus dicit: *Erat quod eorum adhaeretur beatitudini, si per librum arbitrium in veritate stitissent, donec ipsam summam beatitudinis plenitudinem tanquam praemium spiritus pervasionis acciperent, id est, ut magna per spiritum data abundantia CHARITATIS DEI, CADERE ULTERIVS OMNINO, NON POSSENT, & hoc de se curiosissime noscunt.* Hoc etiam significat id quod contra Iulianam tradit de mente rationali: *Quam vero periculose, imo periculose sibi placeat (mens rationalis) cum per hoc tumescit typho & morbo inflationis extollitur, quamdiu non videt, sicut videbit in fine, summum illud & incomensurabile bonum, in cuius COMPARATIONE SEMPER SPERNAT SIBIQUE ILLIVS CHARITATE VILISCAT: Tantoque spiritu eius impleatur, ut id sibi non ratione sola) hoc est, visione seu cognitione veritatis) sed AETerno quoque amore praeponat, multum est disputando velle monstrare.* Et paulo inferius: *Quando tanta satiabitur visione ET TANTA INFLAMMABITUR CHARITATE SUPERIORIS BONI, ut ad seipsum sibi placendo deficere ab illius DILECTIONE non possit.* Quod si ad seipsum diligendum deficere mens rationalis praesumptiva boni, dilectione non poterit, profecto multo minus ad alia inferiora. Nam ut ibidem, quia

quia nihil est in creaturis rationali mente præstantius, inde fit consequens, ut etiam mens bona magis sibi placeat, quam quolibet alia creatura. Hoc est, quod etiam ad Bonifacium de salutis humanae proventus dicit: *Salus hominis tanta esse poterit, ut peccare omnino non possit.* Salutem vero hominis fieri per charitatem, imo esse charitatem, est in Augustino manifestum, apud quem axioma usitatum est: *Charitas, sanitas.* Vnde alibi: *Tunc erit plena iustitia, quam non peccando perfici do. et, quando plena sanitas tunc plena iustitia, quando plena charitas; usque adeo ut ibidem dicat: Donec fiat perfecta iustitia, tanquam sanitas plena.* Hoc est, quod significat etiam in libris de Genesi ad litteram: *Sancti Angeli. Nam incommutabilem substantiam creatoris ita conspiciunt, ut visione atque amore eam præponant omnibus.* Et Iaculentius in libris de Civitate Dei ubi tradit corporalium rerum scientiam sanctis Angelis esse vilem ut non inflentur, *Non quod earum ignari sint, sed quod illis, Dei quæ sanctificatur charitas chara est, præ cuius tantum incorporali, verum etiam incommutabili & ineffabili pulchritudine, cuius sancto amore in ardescant, omnia quæ infra sunt, quod illud est non sunt, seque ipsos inter illa contemnant, ut ex toto quod boni sunt, eo bono, ex quo boni sunt perfruatur:* Hoc est denique, ut alia ipsius testimonia præmittam, quod in libro decimo quarto de Civitate Dei significat apertissime: *Vbi boni adepti amor inmutabilis est, profecto si dici potest mali cavendi timor securus est. Timoris quippe casti nomine, ea voluntas significata est, quæ non necesse erit nolle peccare: & non sollicitudine infirmitatis, ne forte peccemus, sed tranquillitate charitatis cavere peccatum.* Ex quibus & similibus locis, quæ ex Augustino acceri possent, perquam evidens est impeccabilitatem hominum atque Angelorum non tam ex visione tanti boni, quam ex consummata eius dilectione proficisci.

Cujus quidem veritatis duplex esse radix videtur, prima quia charitatis delectatio, absorbet omnes omnino terrenæ atque carnalis, hoc est, cuilibet oppositæ dilectionis motus, qua voluntas ad aliud diligendum & per hoc peccandum pellicis ac perducere potest. Nam hæc absorptio omnium libidinum infirmarum, cæcæ charitatis effectus est, juxta illud Augustini: *Verum ecce iam talem constitutus animam humanam, in hoc corruptibili corpore, quæ est nondum ita supereminenti perfectione charitatis Dei, omnes motus terrena libidinis absorbuunt atque consumpsit, &c.* Et illud libro sexto contra Iulianum: *Ignorantia naturæ veritate magis magisque lucente; concupiscentia minus charitate magis magisque fervente. Illi autem concupiscentiæ motus, sunt tanquam delectationes quæ ad creaturas diligendas alliciunt, quibus à Dei amore ad peccata retorquemur.* Vnde in Psalmos Augustinus Christi fideles de illarum delectationum ablatione consolans: *Audi, inquit, promissionem quia non semper erunt in carne desideria illicita. Etiam resurget & mutabitur, & cum mutata fuerit caro ista*

mortalis in spiritale corpus, iam nullis concupiscentiis secularibus, iam nullis terrenis delectationibus titillabit animam, nec averteret à contemplatione Dei. Quæ contemplatio Dei apud Augustinum, non est nuda cognitio Dei tanquam supremæ veritatis, sed cum ardentissimo amore juncta, qui mentem figit in videndum Deum. Itaque in libris octoginta trium questionum, absorptionem hanc omnium terrenarum delectationum, quibus ad peccata potentissime concitatur, tribuit celestis delectationis abundantiam, quæ charitati propria est: *Tunc itaque absorpta erit mors in victoriam, cum per sanctificationem in omni parte hominis perfecta delectatione spiritualium, delectatio carnalis obstruetur.*

Itaque secunda radix est, quia charitatis illa superfluens abundantia figit non solum voluntatem, sed & intellectum ipsum, immobiliter in Deum, ut cum sine cessatione contempletur. Nam quemadmodum ab initio spiritualis inchoationis in hac vita, voluntas est, quæ bonitatem inchoat, utpote quæ facit intellectum credere imbutum lumine spiritali quod requiritur, quamvis fide jam radicata fortius diligat: ita etiam in fine spiritalis consummationis, voluntas est, quæ bonitatem felicitatemque consummat, applicans & figens intellectum lumine gloriæ perfusum in objectum suum, ne velit unquam ab ejus contemplatione divertere. Ex quo intuitu claro veritatis nascitur, ut etiam ferventius diligat. Præclare tradit hoc idem Augustinus, in quibusdam scriptorum suorum locis. Nam in soliloquijs de illis disputans, quæ tam ante Dei visionem, quam adepti visione necessaria sunt; Ergo, inquit, cum anima Deum videt, hoc est Deum intelligere contingit, videamus utrum adhuc ea tria ita sint necessaria. Vides quare sit necessaria, quum tam videat? Spes nihilo minus, quia tam tenet, Charitati vero non solum nihil detrahitur, sed additur etiam plurimum. Nam & illam singularem, veramque pulchritudinem cum videtur plus amabit: *ET NISI INGENTI AMORE OCULUM INFEXERIT, NEC AB ASPICIENDO USQVAM DECLINAVERIT, MANERE IN ILLA BEATIFICA VISIONE NON POTERIT. Et non multo interius: Sed cum post hanc vitam tota (anima) se in Deum collegerit, charitas restat. Quæ ibi teneat. Et elegantissime de se habens ordinem inchoandæ & invenandæ sanctitatis, & in illa perpetuo permanendi: Nam si sapientia & veritas non totis animi viribus concupiscatur, inveniri nullo pacto potest. At si ita queratur ut dignum est, subire hunc sese atque abscondere à sui dilectionibus non potest &c. Amore petitur, amore queritur, amore patitur, amore revelatur, amore denique in eo quod revelatum fuerit permanetur.* Et in libro tertio de libero arbitrio, cum docuisset animum quamvis aliquid sit quod possit placere post Deum, esse tamen meliorem, cum obliviscitur sui præ charitate incommutabilis Dei, vel seipsum poenitus in illius comparatione contemnit, ita ut ab illo nullius inferioris rei dilectione deprimatur, subijcit modum,

Lib. 3. ad Bonif. c. 3.

Lib. de perf. iust. c. 3.

Lib. 12. de Gen. ad lit. c. 36.

Lib. 9. de Civit. c. 22.

Lib. 14. de Civit. c. 9.

Lib. de spir. & lit. c. ult.

Lib. 6. cons. l. 1. c. 16.

In Psal. 75.

Lib. 33. q. 70.

Lib. 1. q. 10.

Lib. de mor. Eccl. c. 17.

modum quo istud in nobis fieri solet, nempe ^A quod post labores miseriasque inessabiles TANTA CHARITATE LIBERATORI NOSTRO INHAREAMVS, ET TANTA IN EVM CHARITATE RAPIAMVR, VT NULLA NOS VISA EX INFERIORIBVS A CONSPECTV SUPERIORE DETORQVEANT. Ex quibus Augustini contestationibus, perspicuum est, non ex visione Dei proficisci, quod creatura rationalis tam constantem Deum diligit, ut ab eo deflectere & peccare non possit. Charitas enim velut potius intensissimum ex magnitudine beneficii suauitatis mentis oculum rapit, in intuitum tanti boni, & in illud fixam immobiliter tenet, ut reciprocante in inuicem refusione, semper exproptando diligit, ac diligendo contemplet. Qui diligens impetus, si adultere cuiusdam delectationis permixtione laxaretur, mens illa beata iterum retrahendo tenebretur & peccaret. Vnde praclare S. Augustinus in Confessionibus suis: Est idonea (meus rationalis beata) faciem tuam semper videre, nec usquam desceditur ab ea, quo sit, ut in illa mutatione uarietur: inest ei tamen ipsa mutabilitas, unde tenebretur & frigeretur, nisi amore grandi tibi coherens semper merulis luceat & feruet ex te.

Quod si esset ad rem praesentem magis operari necessarium, non difficulter sane etiam alijs argumentis, & in primis ex illa ipsa celebri sententia, quam ex Augustino perperam intellecto, schola simpliciter, beatitudinem collocans in visione Dei, & ex illa causas impeccabilitatis eruens, probari posset. Nam nihil quidem in scriptis Augustini celebratius est, quam creaturam rationalem Dei clara cognitione, visione, contemplatione, & siquid aliud aequipolleat, beatam fieri: sed nunquam hoc intellexit Augustinus de illa arida visione vel contemplatione, quae dilectioni condistinguitur & quodammodo ei praua concipitur, velut objecti propositio, ut voluntas in istud ferri possit. Tantis enim visio vel contemplatio, si voluntas etiam iusta illidem terrenis delectationibus tangeretur, cum quibus in hac vita amicit, non solum eam non redderet impeccabilem, sed etiam peccare sineret. Non enim nuda viro quantumcumque clara veritatis (Deus enim veritas est) sed ejus delectatio ac dilectio frangat infirmas delectationes, mentemque ab earum consensione suspendit. Hac autem delectatio & dilectio non contemplatione quantumcumque manifesta, sed alia longe majori sancti Spiritus misericordia infunditur, per quam diffundit charitatem in cordibus nostris. De illa igitur clara visione & contemplatione doctrinam suam sanctus Praesul intelligit, quae partim ex ipso luminosissimo Dei amore jam fruente nascitur, quod diuinitissimum charitatis lumen secenties praedicat; partim amorem quodammodo sequi intelligitur, dum ipsemet, ut supra vidimus mentis aciem illuminatam figit in Deum, quod ejus contemplatione irretorte perfruat. Ex illa enim regula sancti Augustini doctrina me-

tienda est, quam ipse tum alibi, tum evidentissime in libro octoginta trium questionum tradit: Fieri potest ut habeat quisque aliquid, quod habere, hoc sit quod nosse, neque amare tamen, verbi gratia numeros arithmeticos. Quamquam bonum quod non amatur, nemo potest perfecte habere vel nosse. Quis enim potest nosse, quantum sit bonum quo non fruitur? Non autem fruitur si non amat; nec habet igitur quod amandum est, qui non amat: etiamsi amare possit, qui non habet. Nemo igitur vitam beatam novit, & miser est: quoniam si amanda est sicut est, hoc est eam nosse, quod habere. Quis cum ita sint, quid est aliud beate vivere, nisi aeternum aliquid cognoscendo habere? & terminum est enim de quo solo recte scitur, quod amanti auferri non potest: illud ipsum est, quod nihil sit aliud habere quam nosse. Omnium enim rerum praestantissimum est, quod aeternum est: & propterea id habere non possumus, nisi ea re qua praestantiores sumus, id est mente. Quicquid autem mente habetur, noscendo habetur, nullumque bonum perfecte noverit, quod non perfecte amatur. Et mox vult etiam ceteros appetitus menti rationique consentire debere, ut in tali pace & tranquillitate vacet mente contemplari quod aeternum est. Ergo, inquit, etiam ceteris suis partibus amare animus debet, hoc tam magnam quod mente cognoscendum est. Hec est igitur contemplatio & cognitio perfecta, qua beata vita perficitur, cognitio Dei, quae ex perfecto amore ceteros omnes animi appetitus ac delectationes vel absorbente, vel in sui rationisque conformitatem rapiente, & ea perfrenante proficiscitur: ad cuiusmodi cognitionem etiam Dei in eodem loco Scripturam illam accedit: Haec est vita aeterna ut cognoscant eum solum Deum &c. Doctrina ista pluribus alijs Augustini principijs firmari posset ac testimonijs cumulari: Sed quia non est hujus loci, & locus ille unicus in tot omnium sufficit, securè ex his quae toto illo capite ducta sunt, asserere posse videor, solum amorem esse, quo in futura vita tam fortiter atque immobiliter inhaeretur Deo, ut & omnium terrenarum rerum appetitus ac delectationes absorbeat; & ab ipsa beatissima contemplatione non possit ad inferiora dirigenda detorqueri: in quo vera ejus impeccabilitas sita est. Vnde vero tantus, inquires, charitatis ardor & immobilitas, quae utrumque praestet, ut & absorbeat omnes terrena delectationis motus, & intellectum tam potenter in suum objectum velut ingere? Et unde putas, nisi ex illo torrente voluptatis totas vires voluntatis ad se rapiente, quo caelestis civitas potatur? Nam ille tam alidque rapideque fluit, ut nihil aliud eam delectare possit, & consequenter nihil aliud amari. Quem fontem digito demonstrat Augustinus cum dixit: Angelica sublimis natura non peccat, hoc est, non diligit interiora, quia non participat legem aeternam ut solus eam delectet Deus, eam voluntatis sine ullo experimento temptationis, hoc est, delectationis, obtemperet. Et omnium apertissime quando de libero arbitrio beatorum dicit in libris de Civitate Dei, quod

lib 83. c. 9.

verbi q. 35.

ibid.

ibid.

Lib. 22 cont Faust. c. 28.

T

L. 11. c. 30.
Civ. c. 30.

quod ideo peccare non poterit, quia A DELECTATIONE PECCANDI VS QVE AD DELECTATIONEM NON PECCANDI INDECLINABLEM LIBERABITVR.

Cum igitur hæc ita sint, quæ de illa cælesti delectatione secundum Augustini mentem disseruimus, ut videlicet etiam quando agnoscitur quid faciendum sit, ipsa sit, quæ in omnibus Ecclesiæ precibus postulatur, quatenus dignetur Deus luare facere, quod non delectat; ipsa sit illa suavitas in qua terra nostra, hoc est, mens nostra det fructum suum; ipsa magnum Dei donum sit, in quo renovatur homo noster interior; in ipsa nos doceat, ut non solum sciamus, sed etiam faciamus, ita videlicet ut hoc modo quisquis didicerit, omnino agat, quicquid agendum didicerit; per ipsam alijs extrinsecus plantantibus & rigantibus det incrementum Deus; quam nisi ipse plueret, nihil profit quicquid prædicando seminatur; tunc bonum concupisci incipiat, quando dulcescere incipit; ipsa ad omnia voluntatum & actionum genera tantopere necessaria sit, ut nisi delectet, nihil etiam quando agendum esse scitur, agatur aut suscipiatur, imo nisi delectet voluntas nihil amplecti, imo nec moveri ullo pacto possit; In conflictu temptationum per ipsam nos liberet Deus, dando cælestem delectationem, qua omnis terrena delectatio superetur; ipsa faciat nos ardentius & fortiter velle, tantoque vehementius, quanto delectamur ardentius; ipsa nos faciat perseveranter & immobiliter & impeccabiliter velle, quia secundum id operemur necesse est, quod amplius nos delectaverit; cum hæc, inquam, ita sint, aliaque plura quæ ex Augustino demonstravimus, profecto r. c. s. s. s. & invictissimè secundum eundem Augustinum concludere posse videor, ipsam esse verissimum illud adiutorium, quod Christus attulit, & quo ipse in nobis operatur velle atque pericere. Hanc enim conclusionem ipse non solum nobis aliqua rationationis adhibito subsidio col-

legendam reliquit, sed ipsissimis penè verbis præformavit, quando contra Pelagianos de adiutorio gratiæ omnibus nervis & subtilitate disputans definit: *Ut suave fiat quod non delectabat, gratia Dei est, quæ hominum adiuvat voluntates.* Et quando argumentando conficit: *Ergo benedictio Dei est gratia Dei, quæ sit in nobis ut nos delectet, & capiamus, hoc est, amemus, quod præcipit nobis: in qua si nos non prævenit Deus, non solum non perficitur, sed nec inchoatur ex nobis.* Et quando omnia adiutoria Pelagiana accurate distinguens, & velut adulterina repudians, Catholicum adiutorium sustinendo pronuntiat: *Nos autem dicimus humanam voluntatem sic divinitus adjuvari ad faciendam iustitiam, id est, ad bene volendum & operandum, ut præter quod creatus est homo cum libero arbitrio voluntatis, præterque doctrinam quæ ei præcipitur, quemadmodum vivere debeat, accipiat spiritum sanctum, quo fiat in animo eius delectatio dilectioque summi illius atque incommutabilis boni &c.* Nam cum id quod agendum est caperit non latere, nisi etiam delectet et ametur, non agitur, non suscipitur, non bene vivitur. Quam sanctissimi Præsulis & profundissimi Doctoris doctrinam, etiam Canone expressit Concilium Araucanicum, ne quemadmodum in ceteris quæ tradidit capitibus ad amissum sancti Augustini sensu, imo verba factatum est, ita nec isto articulo ad latum unguem ab ejus præformatione recederet. Nam cum primum hæretico salvi spiritu dixisset, *Ecce Anselmus, si quis per naturam vigorem, bonum aliquod quod ad Cælestem salutem pertinet vult aeterna cogitare, ut expediat aut eligere, sive salvari, id est, Evangelicæ prædicationi consentire posse confirmaret absque illuminatione & inspiratione spiritus sancti;* statim exponit modum; quo ista illuminatio & inspiratio, nos prædicationi consentire & credere facit: *Qui dat, inquit, omnibus suavitatem in consentiendi et credendo veritati.* Quibus verbis Augustini doctrina de delectatione ad volendum & consentiendum requisita, succinctè, dilucideque comprehenditur.

CAPVT NONVM.

Necessitas delectationis cælestis ad bene volendum & operandum, non ex natura voluntatis, sed ex ejus pœna proficiscitur.

QVÆRI hic verò potest, unde oriatur tanta necessitas delectationis cælestis ad opus bonum, ut extra ipsam nec moveri ad bonum voluntas possit, nisi quid delectaverit, nec inter duo quæ delectant aliud eligere, nisi quod delectando superaverit: utrum ex eo quod viso objecto necessario tangatur voluntas aliqua delectatione; an ex natura voluntatis quæ non possit libere bonum objectum prosequi, nisi prius delectaverit; an aliunde?

Sed prima necessitatis illius radix nullo pacto vera esse potest. Est enim perspicuum multa

proponi bona objecta voluntati, quibus non delectatur: sed offenditur, eaque ex offensione fugit: plausibilior videtur altera necessitatis illius causa, natura voluntatis, præsertim cum etiam in actionibus malis eadem necessitas reperitur. Cui videtur experientia suffragari, qua quisque sentit se nihil omnino prosequi posse, nisi non solum præcesserit objecti apprehensio & propositio, & iudicium de convenientia speculativum ex parte intellectus, sed etiam complacentia quædam delectabilis, seu suavitas ex parte voluntatis.

Sed quamvis ista experientia omnino vera sit, non